

**Opera uit bewondering: Chiel Meijering en Lodewijk de Boer schrijven
Gershwin in Blue**

De Europese reis van George Gershwin

Zeventig jaar geleden, in 1928, maakte de toen al zeer populaire George Gershwin samen met zijn broer Ira (die de teksten schreef voor bijna alle songs) een reis door Europa. Culturele hoofdstedelijke steden als Berlijn, Londen en Wenen werden bezocht, en uiteraard ook Parijs. Daar maakten de Gershwin's kennis met de grote Franse componist Maurice Ravel.

- „Wilt u mij les geven”, vroeg George aan Ravel.
- „Waarom zou ik dat doen”, luidde het antwoord. „Beter een eersterangs George Gershwin dan een tweederangs Maurice Ravel”, vond de Fransman.

Nog in dezelfde jaar schreef Gershwin het jazz-getinte meesterwerk *An American in Paris*, waarin hij gebruik maakte van originele Parijse taxitoeters. Het beleefde zijn wereldpremière in Carnegie Hall in New York, gevolgd door stevig applaus en gemengde kritieken.

Het rusteloze genie en zijn erfenis

Het is een van de vele anekdotes waarop regisseur en librettist Lodewijk de Boer zijn libretto voor de opera *Gershwin in Blue* heeft gebaseerd. Sommige daarvan hebben te maken met de rusteloosheid van het ambitieuze genie dat de ene na de andere hit scoorde, maar zich als schepper van 'serieuze werken' niet geaccepteerd wist door de toenmalige muziek-elite.

George Gershwin, in Brooklyn geboren uit Joodse ouders die uit het bedreigende Rusland naar het beloofde land Amerika waren geëmigreerd, werd een verscheurd man die zich aan niets en niemand kon binden. Op party's van de New Yorkse en Hollywoodse *in-crowd* was hij de charmante gangmaker met zijn virtuoze pianospeel. Daarna kon hij wegzakken in buien van intense somberheid, die dagen konden duren.

Over talent gesproken: George Gershwin was ook een begaafd portretschilder. Op de tennisbaan wilde hij voortdurend de beste zijn — en dat lukte hem ook. Jonge vrouwen uit hogere kringen, getrouwd of niet, aanbaden hem en trachtten hem aan de haak te slaan. Het werden slechts korte affaires. Steeds opnieuw ontvluchtte de neurotische en in feite nogal kwetsbare George Gershwin de omstanders, om de stilte van zijn luxueuze appartement op te zoeken en met ware hartstocht aan het werk te gaan. Nog geen 39 jaar oud overleed hij aan een hersentumor.

Beweging in het conservatorium en de muziek van Meijering

Regisseur en librettist Lodewijk de Boer heeft een conservatorium diploma in zijn zak. Alleen haalde De Boer, die altviolist is geweest in het Concertgebouworkest, dat veel eerder.

- „Wij deden als muziekstudenten helemaal niets aan het zogeheten

lichte genre, en al evenmin aan jazz. Mocht ook niet. Geen sprake van. Tegenwoordig zie je jazzsaxofonisten van zo'n school vandaan komen. Een heel andere tijd."

De muziek van Chiel Meijering klinkt, zoals tijdens de door dirigent Jurjen Hempel geleide repetitie te horen is, charmant syncopisch en soms zelfs speels swingend. Basis en verbindend element is de pianopartij op computer, waarmee een echte piano op het toneel wordt aangestuurd. De toetsen van dit instrument bewegen, zoals bij een vroegere pianola. Het Amsterdam Saxophone Quartet en een ritmesectie zorgen voor de klankkleur en de ondersteuning van koor en solisten, onder wie Romain Bischoff in de rol van George Gershwin.

Als componist heeft Chiel Meijering in de geest van Gershwin willen werken, zonder dan ook maar meteen met Gershwin-muziek voor de dag te komen.

- „Je pikt eruit wat je inspirerend vindt om op voort te borduren."

Met andere woorden: het resultaat is geen regelrechte Gershwin-kopie maar Meijering-muziek.

- „En dat is de kracht van Chiel", zegt Lodewijk de Boer. „Het raffinement van die hele partituur is dat hij zich bedient van allerlei dingen, jazzy ritmes en dergelijke, waar Gershwin ook altijd mee bezig was, en er heel verknipt allerlei stukjes melodie doorheen gooit, maar nooit als citaat."

De Boer krijgt voortdurend het gevoel alsof hij naar een bekend schilderij zit te kijken. Daar wordt een laagje van afgekrabt, en er blijkt een heel ander werk onder te zitten.

- „Zo schemert de geest van George Gershwin door de muziek van Chiel Meijering heen." (*Gershwin in Blue*, semi-scènische spel)

Waarom een opera over Gershwin?

- „Ik bewonder die man, en daar heb ik mijn redenen voor", zegt componist Chiel Meijering tijdens een van de laatste repetities voor zijn opera *Gershwin in Blue*. „Ten eerste heeft hij een paar schitterende werken geschreven, en ten tweede wilde hij een brug slaan tussen de serieuze, klassieke muziek en de zogeheten lichte muziek. Ik wil eigenlijk precies hetzelfde."
- „Die scheiding tussen lichte muziek, of noem het amusementsmuziek, en de serieuze kunstmuziek heb ik nooit zo gevoeld. Vandaar. Ook ik ontmoet wel eens wat gefronste wenkbrauwen bij de dingen die ik doe of wil doen. Een beetje neerslachtigheid in het highbrow-wereldje, waarvan ik een nogal bittere smaak in mijn mond krijg. Maar verder, wat George Gershwin betreft: deze opera is een eerbewijs, en dat verdient hij."

Door Ruud Kuyper

Uitvoerende gegevens & Tournee

- **Opera:** *Gershwin in Blue* (semi-scènisch)
- **Muziek:** Chiel Meijering
- **Libretto en regie:** Lodewijk de Boer
- **Medewerkers:** Romain Bischoff, Leslie de Gruyter, Nederlands Kamerkoor, Amsterdam Saxophone Quartet
- **Dirigent:** Jurjen Hempel

Speellijst / Tournee:

- **Zwolle:** Odeon (5 november) 1998
- **Den Bosch:** Theater a/d Parade (première 6 november, 7 november besloten)
- **Utrecht:** Vredenburg (12 november)
- **Amsterdam:** Carré (t/m 23 november)